

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/128/2017
Identifikačné číslo spisu:	4111228358
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:4111228358.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu krajského prokurátora v Nitre, so sídlom Krajská prokuratúra v Nitre, Damborského 1, proti žalovaným 1/ G. K., 2/ Y. K., bývajúcim v O. a 3/ Súkromnej strednej odbornej škole s vyučovacím jazykom maďarským, s o sídlom v Dolných Obdokovciach 71, IČO: 37 858 131, zastúpeným advokátom Mgr. Štefanom Slováčíkom, so sídlom v Nitre, Mostná 46, o určenie neplatnosti zmluvy, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 8C/61/2011, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 19. októbra 2016 sp. zn. 25Co/979/2015, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 19. októbra 2016 sp. zn. 25Co/979/2015 a rozsudok Okresného súdu Nitra z 12. novembra 2014 č. k. 8C/61/2011-312 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou podanou 26. septembra 2011 podľa § 35 ods. 1 písm. f/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „OSP“) sa krajský prokurátor v Nitre domáhal, aby súd určil, že je neplatná zmluva z 25. augusta 2010, ktorou žalovaní 1/ a 2/ darovali žalovanej 3/ pozemok v katastrálnom území O. Q., bližšie označený v žalobe. Dôvodil, že žalovaní 1/ a 2/ nemohli platne previesť vlastníctvo k nehnuteľnosti na žalovanú 3/, pretože ho sami platne nenadobudli. Kúpna zmluva, ktorú uzavreli 3. júna 2008 so správcom konkurznej podstaty úpadcu Poľnohospodárskeho družstva Pohranice, je totiž neplatná pre jej rozpor so všeobecne záväzným právnym predpisom, ustanovením § 27 ods. 2 zákona č. 328/1991 Z.z. o konkurze a vyrovnaní v znení účinnom v čase uzavretia kúpnej zmluvy. Tomu, že kúpna zmluva je neplatná nasvedčuje aj rozsudok Krajského súdu v Nitre z 1. marca 2011 č. k. 11S/136/2010-53, ktorým bolo zrušené rozhodnutie orgánu katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva v časti týkajúcej sa sporného pozemku.

2. Okresný súd Nitra rozsudkom z 12. novembra 2014 č. k. 8C/61/2011-312 žalobu prokurátora zamietol. Vychádzal z toho, že v konaní Krajského súdu v Nitre sp. zn. 11S/136/2010 nebola právoplatne vyriešená otázka platnosti kúpnej zmluvy z 3. júna 2008. Túto otázku, ako otázku

predbežnú, mohol preto súd riešiť v spore o určenie neplatnosti darovania. Poukázal v tejto súvislosti na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2012 sp. zn. 1Cdo/44/2010. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že kúpna zmluva je platná, pretože pri jej uzavretí správca konkurznej podstaty úpadcu Poľnohospodárskeho družstva Pohranice pri speňažení majetku úpadcu postupoval podľa vtedy platných a účinných ustanovení zákona č. 328/1991 Z.z. o konkurze a vyrovnaní. Keďže kúpna zmluva bola platne uzavretá, nastali jej obligačnoprávne účinky. Podľa súdu prvej inštancie rozhodnutím orgánu katastra o povolení vkladu z 12. júna 2008 nastali aj vecnoprávne účinky zmluvy, ktorý právny stav pretrvával až do právoplatnosti rozhodnutia Krajského súdu v Nitre z 1. marca 2011 č. k. 11S/136/2010-53 o zrušení rozhodnutia orgánu katastra. Zrušenie rozhodnutia o povolení vkladu a vrátenie veci na ďalšie konanie orgánu katastra, ktoré konanie je prerušené až do právoplatnosti rozhodnutia v danom spore, nemôže byť dôvodom vyslovenia neplatnosti prevodu vlastníctva darovacou zmluvou z 25. augusta 2010 uzavretou v čase, kedy rozhodnutie o povolení vkladu na základe kúpnej zmluvy ešte nebolo zrušené.

3. Krajský súd v Nitre, konajúci o odvolaní žalobcu, rozsudkom z 19. októbra 2016 sp. zn. 25Co/979/2015 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku a na zdôraznenie jeho správnosti doplnil ďalšie dôvody. Podľa odvolacieho súdu „rozhodnutia prijaté v konkurznom konaní úpadcu nie je možné revidovať a naprávať v občianskoprávnom konaní a súd v tomto občianskoprávnom konaní je viazaný rozhodnutiami týkajúcimi sa účastníkov konania, ktoré boli vydané v konkurznom konaní“. Ak mal žalobca za to, že boli porušené predpisy o konkurznom konaní, mal možnosť do tohto konania vstúpiť a domáhať sa nápravy. K odvolacej námietke, že súd nerešpektoval rozhodnutie Krajského súdu v Nitre z 1. marca 2011, č. k. 11S/136/2010-53, ktorým zrušil rozhodnutie orgánu katastra o povolení vkladu na základe kúpnej zmluvy, odvolací súd uviedol, že konanie o povolení vkladu nebolo doteraz právoplatne skončené a bolo právoplatne prerušené do skončenia tohto sporového konania. Ostatné námietky týkajúce sa predaja nehnuteľnosti mimo dražby odvolací súd vyhodnotil ako účelové a neopodstatnené z dôvodu, že nie je oprávnený preskúmať právoplatné rozhodnutia konkurzného súdu.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol napadnutý rozsudok i rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu, že spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci. Žalobca za nesprávny považuje predovšetkým záver súdu prvej inštancie, akceptovaný aj odvolacím súdom, že zrušenie rozhodnutia orgánu katastra o povolení vkladu vlastníctva na základe kúpnej zmluvy nemôže byť dôvodom pre určenie neplatnosti následnej darovacej zmluvy. Žalobca považuje tento záver súdov za porušenie ustanovenia § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Tvrdí, že len nadobúdaci titul (kúpna zmluva) nepostačoval pre vznik vlastníckeho práva k nehnuteľnosti evidovanej v katastri. K tomu musel pribudnúť vklad do katastra nehnuteľností, ktorý ale „neexistuje a neexistoval od začiatku“. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/151/1996, 1Cdo/96/1995 a sp. zn. 6Sžo/229/2010. Podľa žalobcu „už len samotná existencia právoplatného výroku rozsudku Krajského súdu v Nitre o zrušení rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva z kúpnej zmluvy zakladala dôvod na vyslovenie neplatnosti následného prevodu pozemku zmluvou darovacou“. Nerešpektovaním rozsudku Krajského súdu v Nitre súdy porušili aj ustanovenie § 159 ods. 2 OSP, resp. § 228 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) o záväznosti výroku právoplatného rozhodnutia. Žalobca za nesprávny považuje aj záver súdov, že predaj (speňaženie) spornej nehnuteľnosti bol uskutočnený so súhlasom súdu v zákonných intenciách. Súdy nesprávne považovali za splnenú aj podmienku predaja nehnuteľnosti stanovenú v súhlase konkurzného súdu speňažením podstaty predajom mimo dražby za cenu určenú na základe znaleckého posudku. Za nesprávne, rozporné s ustanovením § 66c ods. 1 písm. c/ zákona č. 328/1991 Z.z., naostatok považuje žalobca záver súdov, že účastníci konkurzného konania boli predvolaní na prieskumné konanie v súlade so zákonom. Podľa žalobcu „s poukazom na všetky opísané skutočnosti je jednoznačne zrejmé, že sa Krajský súd v Nitre ako aj Okresný súd v Nitre pri vyriešení otázok, od ktorých záviselo rozhodnutie odklonili od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, tieto otázky sú dovolacím súdom posudzované rozdielne a nesprávne právne posúdili vec.“

5. Žalovaní 1/ až 3/ navrhli dovolanie žalobcu zamietnuť ako nedôvodné.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), preskúmal vec bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Vychádzal pritom z týchto záverov:

7. Dovolací súd, reagujúc na hlavný dovolací dôvod žalobcu, že „už len samotná existencia právoplatného výroku rozsudku Krajského súdu v Nitre o zrušení rozhodnutia správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva z kúpnej zmluvy zakladala dôvod na vyslovenie neplatnosti následného prevodu pozemku zmluvou darovacou“, považuje za potrebné na úvod svojich úvah uviesť, že nie je správne spojovať absenciu rozhodnutia príslušnej správy katastra o povolení vkladu, resp. zrušenie takéhoto rozhodnutia s platnosťou zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ako to robí žalobca v dovolaní. Rozhodnutie súdu o zrušení rozhodnutia správy katastra v časti týkajúcej sa sporného pozemku a vrátenie veci v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (ktoré konanie je prerušené do vyriešenia predbežnej otázky platnosti kúpnej zmluvy v tomto sporovom konaní, poznámka dovolacieho súdu) nemá bez ďalšieho za následok neplatnosť zmluvy, na základe ktorej bolo zapísané právo k nehnuteľnosti do katastra.

8. Správne súdy preto vychádzali z toho, že v konaní Krajského súdu v Nitre sp. zn. 11S/136/2010 nebola právoplatne vyriešená otázka platnosti kúpnej zmluvy z 3. júna 2008 a preto túto otázku, ako otázku predbežnú, mohol preto súd riešiť v spore o určenie neplatnosti darovania.

9. Žalobca ale namieta v dovolaní aj právny záver súdov, že darovacej zmluve predchádzajúca kúpna zmluva uzavretá správcom konkurznej podstaty v rámci speňaženia konkurznej podstaty bol uskutočnený s o súhlasom súdu v zákonných intenciách. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že žalobca tak robí opodstatnene.

10. Základnou otázkou, ktorú súdy riešili v spore, bola otázka platnosti kúpnej zmluvy z 3. júna 2008, ktorá predchádzala darovacej zmluve z 25. augusta 2010. Ak bola totiž prvotná kúpna zmluva absolútne neplatná, nestali sa žalobcovia 1/ a 2/ nikdy vlastníckymi spornej nehnuteľnosti a v prípade jej ďalšieho prevodu nesvedčí v prospech žalovanej 3/ ako ďalšieho nadobúdateľa vlastnícke právo, ktoré by malo byť odvodené od vlastníckeho práva žalovaných 1/ a 2/. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Vklad vlastníckeho práva je rozhodujúci pre okamih prechodu vlastníckeho práva, nemôže však nahradiť nedostatok právneho dôvodu nadobudnutia vlastníckeho práva, ktorým je platná zmluva [pozri napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010 a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/96/1995 (publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 39/1998)].

11. Rozhodnutie súdov v danej veci predovšetkým záviselo od vyriešenia fundamentálnej právnej otázky, či je súd konajúci v spore o určenie neplatnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva uzavretej v rámci speňaženia majetku úpadcu oprávnený skúmať oprávnenie správcu konkurznej podstaty nakladať s majetkom, ktorý nebol výslovne uvedený v súhlase konkurzného súdu. Táto otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená, čo zakladá prípustnosť dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa názoru dovolacieho súdu súdy túto základnú otázku platnosti kúpnej zmluvy z 3. júna 2008 nevyriešili správne, ktoré pochybenie žalobca dôvodne vytýka v dovolaní.

12. Predmetom kúpnej zmluvy z 3. júna 2008, uzavretej medzi predávajúcim správcom konkurznej podstaty úpadcu Poľnohospodárske družstvo Pohranice (nie predávajúcim úpadcom, v zastúpení ktorého koná správca konkurznej podstaty, poznámka dovolacieho súdu) a kupujúcimi G. K. a Y. K., boli pozemky v katastrálnom území O. parc. č. 1519 - vodná plocha vo výmere 388 m², parc. č. 1518/26 - zastavaná plocha vo výmere 2135 m² a parc. č. 1518/4 - lesný pozemok vo výmere 10970 m², ktoré boli vytvorené z nehnuteľností zapísaných v pozemnoknižnej vložke č. 1219 ako parc. č. 1519 - jarok vo výmere 382 m², parc. č. 1518/2 - pasienok vo výmere 80558 m², zlúčených a znovurozdelených geometrickým plánom č. 4/2008 z 10. marca 2008, vyhotoveným geodetom

Štefanom Čellárom a overeným Správou katastra v J. zo 17. marca 2008 pod č. 525/08 (bod I. zmluvy). Podľa bodu II. zmluvy predávajúci odpredáva tieto pozemky „v súlade s Opatrením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Z-2-3K 11/93 zo dňa 16.3.1998“.

13. Vyššie uvedené nehnuteľnosti ale v uznesení (nie opatrení) Krajského súdu v Bratislave zo 16. marca 1998 sp. zn. Z-2-3K 11/93, ktorým konkurzný súd súhlasil s predajom majetku úpadcu, nie sú uvedené. Podľa názoru dovolacieho súdu ani opatrenie konkurzného súdu z 11. júna 2001 sp. zn. Z-2-3-K 11/93-382, z ktorých malo byť podľa súdov nižších inštancií zrejmé, že ním bol prevodcovi udelený súhlas konkurzného súdu na prevod nehnuteľností, ktoré boli predmetom prevodu na základe kúpnej zmluvy z 3. júna 2008, zatiaľ nedostatočne preukazujú súdom schválené oprávnenie prevodcu nakladať s predmetnými pozemkami. Ostatne uvedené opatrenie konkurzného súdu dopĺňa predchádzajúce uznesenia konkurzného súdu, ktorými bol udelený súhlas s predajom majetku úpadcu mimo dražby, iba všeobecne tak, že sa dopĺňajú v časti výroku o súhlase s predajom poľnohospodárskych objektov o možnosť predaja „všetkého hnutel'ného a nehnuteľného majetku úpadcu“. V odôvodnení opatrenia konkurzný súd uviedol, že tak robí na žiadosť správcu konkurznej podstaty, ktorý uviedol, že v predchádzajúcich uzneseniach nebol zahrnutý „majetok, ktorý v tom období nebol úpadcom usporiadaný“.

14. Podľa dovolacieho súdu sú vyššie označené uznesenia a opatrenie, ktoré vydal konkurzný súd za účelom speňaženia majetku úpadcu, v o vzťahu k predávaným nehnuteľnostiam tak nepresné, že predávaná nehnuteľnosť v nich nie je identifikovaná a listina preukazujúca následné „usporiadanie“ majetku úpadcu nebola zatiaľ preukázaná.

15. V tejto súvislosti poukazuje dovolací súd na uznesenie ústavného súdu z 23. januára 2013 sp. zn. IV. ÚS 45/2013, ktorým súd odmietol sťažnosť správcu konkurznej podstaty úpadcu Poľnohospodárskeho družstva Pohranice v konkurze, ktorou namietal porušenie svojich základných ústavných práv rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 15S/15/2010 z 20. októbra 2010 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sžr/25/2011 z 15. februára 2012. Uvedené súdy dospeli k záveru, že uznesenia, resp. opatrenie konkurzného súdu zo 16. marca 1998 sp. zn. Z-2-3K 11/93, z 18. augusta 1999 sp. zn. Z-2-3K 11/93-330, resp. z 11. júna 2001 sp. zn. Z-2-3-K 11/93-382, vydané za účelom speňaženia majetku úpadcu (teda i opatrenie, o ktoré sa opiera kúpna zmluva z 3. júna 2008) sú vo vzťahu k predávanej nehnuteľnosti tak nepresné, že predávaná nehnuteľnosť v nich nie je identifikovateľná a listina preukazujúca vlastníctvo nebola predložená. Ústavný súd v označenom uznesení o odmietnutí sťažnosti správcu konkurznej podstaty úpadcu Poľnohospodárskeho družstva Pohranice vyslovil názor, že konajúce súdy, ktoré preskúmavali zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov katastra v konaní o návrhu na povolenie vkladu kúpnej zmluvy, nerozhodovali svojvoľne. Práve naopak, sťažovateľom napadnuté rozhodnutia sú ústavne akceptovateľné a udržateľným spôsobom odôvodnené. Za správny považoval ústavný súd názor najvyššieho súdu, že sťažovateľom predložené opatrenia konkurzného súdu zo 16. marca 1998, z 18. augusta 1999 a najmä opatrenie z 11. júna 2001, z ktorých malo byť zrejmé, že nimi bol prevodcovi udelený súhlas konkurzného súdu na prevod nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom prevodu na základe kúpnej zmluvy č. I., nedostatočne preukazujú súdom schválené oprávnenie prevodcu nakladať s predmetným pozemkom. Predpokladom vydania označeného opatrenia konkurzného súdu z 11. júna 2001 malo byť majetkovoprávne vysporiadanie majetku úpadcu, čo ale podľa názoru najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. V 376/09 nebolo preukázané.

16. K argumentácii odvolacieho súdu, že „rozhodnutia prijaté v konkurznom konaní úpadcu nie je možné revidovať a naprávať v občianskoprávnom konaní a súd v tomto občianskoprávnom konaní je viazaný rozhodnutiami týkajúcimi sa účastníkov konania, ktoré boli vydané v konkurznom konaní“, dovolací súd uvádza, že v danej veci nešlo o revíziu a spochybňovanie rozhodnutí konkurzného súdu, ale o skúmanie oprávnenia správcu konkurznej podstaty nakladať s predmetnými nehnuteľnosťami. Skutočnosť, že správca zapísal predmetné nehnuteľnosti do konkurznej podstaty, resp., že konkurznému súdu ani správcovi konkurznej podstaty nebola doručená námietka, resp. vylučovacia žaloba ešte neznamená, že súd konajúci v spore o určenie neplatnosti nemá povinnosť skúmať oprávnenie správcu konkurznej podstaty nakladať s predmetnými nehnuteľnosťami. Zahŕnutie nehnuteľností do konkurznej podstaty ešte

neznamená, že úpadca nadobudol vlastnícke právo k tomuto majetku („ktorý v tom období nebol úpadcom usporiadaný“).

17. Dovolací súd vychádzajúc z vyššie uvedeného dospel k záveru, že odvolací súd právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo jeho rozhodnutie, vyriešil nesprávne a dovolanie žalobcu je teda dôvodné. Dovolací súd preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie.

18. Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

19. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.